

Light Challenge: zoektocht naar de nieuwste generatie straatverlichting

Het ontwikkelen van de straatverlichting van de toekomst, dat is kort gezegd de inzet bij de Light Challenge - een innovatieve, tweejaarlijkse ontwerpwedstrijd die in 2013 zijn tweede editie beleeft. Studenten werken in samenspraak met burgers uit tien gemeenten gezamenlijk een innovatief en duurzaam concept uit, en daarna wordt het idee uitgewerkt tot prototype. De winnende straat maakt kans op de (deels zelf) ontworpen verlichting in de eigen straat.

• door Rien Kort

Niet te weinig, maar juist te veel licht. De gemeente Heerenveen kreeg deze burgerklacht vaak te horen. "Inwoners uit met name woonstraten ondervonden overlast van priemende straatverlichting, die hun huizen binnendrong", vertelt Rixt Muller, projectleider van de Light Challenge en werkzaam bij de gemeente Heerenveen. "We hebben vervolgens de lichtniveaus gemeten en langs de NSVV-richtlijnen gelegd. Alles bleek te kloppen, maar dat was natuurlijk geen oplossing." Om die reden besloot de gemeente het eens over een andere boeg te gooien. Het plaatsje Katlijk, een bescheiden dorp ten oosten van Heerenveen, was toe aan vernieuwde openbare verlichting. "We besloten om in overleg met Plaatselijk Belang Katlijk een nieuw lichtplan op te stellen voor de woonkern en de buitengebieden. We bespraken waar verlichting wel op zijn plaats was en waar niet."

Burgerparticipatie

Dat was voor de gemeente een eerste ervaring met burgerparticipatie, wat openbare verlichting betreft. Uit het overleg werd het idee geboren om een proef te starten met solar

lichtbakens; palen met kleine leds die dienen als oriëntatieverlichting. "De weggebruiker kan hiermee zijn positie op de weg bepalen. Voor het zicht volstaan de koplampen van de auto." De gemeente is verantwoordelijk voor openbare verlichting en het is diens zorg dat het daar wordt toegepast waar het ook echt nodig is. "De burger is eindgebruiker, dus is het logisch dat je daar aanklopt", aldus Muller.

Eyeopener

Uit deze ervaring, die leerde dat samen met burgers vernieuwende en design-achtige lichttechnieken tot stand konden komen, werd de Light Challenge geboren. Het initiatief werd vervolgens, onder aansporing van wethouder Age Hartsuiker, verder uitgewerkt door Muller en collega Jan Bakker. In 2011 vond de eerste editie plaats in samenwerkingsverband met de gemeenten Assen en Groningen. Opvallend genoeg leefde bij inwoners van elke gemeente dezelfde wens: dat de trottoirs goed werden belicht. Rijwegen waren in hun ogen minder belangrijk; anders dan voetgangers beschikken auto's immers zelf over verlichting. Muller: "Dat klinkt volledig logisch, maar die lantaarnpalen

staan wel overal. Dat kon dus minder, wat voor ons een echte eyeopener was.”

Kans op innovatie

Voor de samenwerking met de burgers werd ervoor gekozen om studenten in te zetten. “Die zijn niet bezig met een logo op een visitekaartje, NSVV-richtlijnen, keurmerken en allerlei andere wetmatigheden. We wilden een partij aantrekken die niet is belast met deze bagage, want dat maakt de kans op innovatie groter. Het ging ons om blanco ontwerpen die een goede balans bieden tussen comfort, veiligheid en duurzaamheid.” Aanstormende talenten op het gebied van technische bedrijfskunde, industrieel design en bouwkunde worden uit heel Nederland aangetrokken: “Qua kennis willen we de Challenge zo breed mogelijk kunnen invullen. Bij verlichting komt tenslotte meer kijken dan alleen maar techniek.”

Prototype ervaren

Tijdens de competitie stellen gemeenten een straat ter beschikking waarvoor een oplossing moet worden bedacht. “We hebben gekozen voor woonstraten, omdat ongeveer tweederde van ons lichtbudget opgaat aan de openbare

Bredere opzet

Volgens Muller wordt de Light Challenge voor 2013 nog groter en breder van opzet dan de eerste keer. Zo is het aantal deelnemende gemeenten uitgebreid van drie naar tien. Naast de drie oudgedienden van de voorgaande editie hebben ook Rotterdam, Nijmegen, Almere en Leiden zich opgegeven. De organisatie is nog op zoek naar de laatste drie. “Met de huidige deelnemers hebben we een goede spreiding over heel Nederland. Interessant zullen straks de verschillen in lichtwensen per regio zijn, dat lijkt me leuk om te zien.” Ook het bedrijfsleven is breder vertegenwoordigd tijdens de wedstrijd: hun aantal lag eerst op 16, nu op 50. “Zij ondersteunen dit evenement niet alleen financieel, maar bieden ook kennis en leveren een bijdrage aan de voor de studenten opgezette masterclasses. Denk hierbij aan techniek, materiaalkennis, marktontwikkeling of lichtbeleving.”

Draagvlak

Dat de Light Challenge een breed draagvlak heeft onder alle betrokken partijen blijkt uit de enthousiaste reacties: “De burger krijgt een lichtplan op maat, de overheid geeft blijf van goede initiatieven, studenten worden op weg geholpen en bij bedrijven ontstaat een stukje bewustzijn. De Light

‘Voorop staat dat de bewoners zich erin kunnen vinden’

verlichting aldaar.” Vervolgens worden bijeenkomsten tussen studenten en burgers gefaciliteerd om tot een conceptontwerp te komen, dat daarna binnen zes maanden wordt uitgewerkt tot een prototype. “Het effect van de ontwerpen moet worden ervaren en daarom hebben we ervoor gekozen om de ontwerpen uit te werken tot prototypen. Voor de ontwerpen geldt een afgebakend eisenpakket: ze moeten energieneutraal, kostenbesparend, breed toepasbaar en financieel haalbaar zijn en er moet worden gewerkt met duurzaam materiaal. Maar voorop staat dat de bewoners zich erin kunnen vinden, want het gaat ook om een stukje beleving.” Tijdens de Challenge staan diverse lichtproducenten, ontwerp bureaus, energie- en andere bedrijven klaar om de jonge ontwerpers te ondersteunen en na de Challenge wellicht te helpen met het daadwerkelijk op de markt brengen van hun vinding. Een speciale vakjury en de bewoners bepalen wie er met de hoofdprijs vandoor gaat.

Boom als licht- en oplaadpunt

Vorig jaar won het Heerenveense Team Light Sensation met hun lichtconcept Trion, dat ze hadden ontworpen voor de Maasstraat in Assen. De daar aanwezige bomen blokkeerden de straatverlichting, maar door de beschermende korden rondom de stam uit te rusten met ledlampen werd de boom omgetoverd tot alternatieve lantaarnpaal. Bovendien deed de boom ook nog eens dienst als oplaadpunt voor elektrische auto's. De gemeente Assen werd zo enthousiast door het idee, dat er besloten werd het concept ook daadwerkelijk uit te voeren. “Dat is een prijs die je niet kunt afdwingen. Het is ook afhankelijk van de enthousiaste reacties van de aangemelde bedrijven. Die kunnen de studenten verder op weg helpen.”

Challenge laat zien hoe breed licht wordt beleefd, dat het meer is dan een lampje.”

www.lightchallenge.nl

IGOV Kort

- IGOV organiseert in februari 2013 een landelijk kenniscafé over lichtmasten. Geïnteresseerde bedrijven die willen deelnemen, kunnen zich aanmelden via kenniscafe@igov.nl.
- Het innovatieplatform nodigt haar leden uit voor een ledenbijeenkomst op 29 november van 12.45 tot 14 uur. Deze bijeenkomst vindt plaats tijdens de Dag van Verkeer & Mobiliteit (Expo Houten). U kunt zich aanmelden via innovatieplatform@igov.nl.
- Op www.agendaopenbareverlichting.nl staan allerlei bijeenkomsten over licht en verlichting overzichtelijk op de openingspagina, zodat in één oogopslag duidelijk is wat er de komende maanden op verlichtingsgebied te doen valt.